

Kuivikemarkkinat muutosten alla

Kuivikemarkkinat ovat suurten muutosten alla. Paineet turpeen käytön vähentämiseksi ja kilpailun kiristyminen kuivikemateriaaleiksi sopivista raaka-aineista ovat keskeisiä syitä muutosten taustalla.

KUVA: SIIPIKARJALIITTO

Kuivitus on keskeinen osa eläinten hyvinvointia, terveyttä ja osin myös elintarvikehygieniaa, joten riittävästä ja toimivasta kuivituksesta ei voida tinkiä. Siksi huoli kuivikehuollon turvaamisesta on aiheellinen. Taustalla on erityisesti epävarmuus kuivikkeiksi sopivien materiaalien riittävydestä ja yleinen kustannuskriisi.

Luonnonvarakeskuksen tekemässä selvityksessä kartoitettiin kuivikemarkkinoiden nykytilannetta ja näkymiä. Selvityksen lähtökohtana oli kuivikemateriaalien käytön ja saatavuuden tämänhetkinen tilanne. Kehitysnäkymiä arvioitiin viiden vuoden aikajänteellä.

Turpeen saatavuus puolittumassa

Turpe on pitkään ollut yksi yleisimpiä kuivikkeita hyvien kuivitusominaisuuksiensa, saatavuutensa ja kilpailukykyisen hintansa vuoksi. Ilmasto- ja ympäristösyistä paineet turpeen käytön vähentämiseksi ovat kuitenkin jo heikentäneet sekä sen saatavuutta että nostaneet hintaa.

Kuiviketurpeen määrän ennustetaan vähenevän lähes puoleen seuraavien viiden vuoden aikana. Käytännössä tämä tarkoittaa markkinoille tulevan kuiviketurpeen vähentymistä, sillä kuiviketurpeen kotitarvekäytön ennustetaan pysyvän ennallaan tai jopa hieman lisääntyvän. Määrällisesti suurin vähentyminen on Länsi-Suomessa, missä myynti- ja kotitarveottomäärät ovat suurimmat.

Mikäli ennuste toteutuu, turvetta korvaavia ja täydentäviä materiaaleja tarvitaan kiireesti täyttämään vaje. Asian kriittisyyttä korostaa vielä se, että myös kutterista ja sahanpurusta, joita käytetään paljon kuivikkeina, on ainakin tällä hetkellä pulaa niiden ohjautuessa energiantuotantoon.

Kuiviketurvetta ei juuri kerry varastoon, sillä kesän nosto myydään ennen seuraavaa nostokautta. Asia on erityisen kriittinen, jos sääolosuhteet rajoittavat nostoa. Pulaa ei pystytä lievittämään polttoturpeella, koska se ei sovi ominaisuuksiltaan kuivikekäyttöön.

Katariina Manni
tutkija
Heidi Högel
tutkija
Markku Saastamoinen
johtava tutkija
Lilli Frondelius
tutkija
Arto Huuskonen
tutkimusprofessori
Luonnonvarakeskus

Turvetta vaikea korvata

Siipikarjatiloiilla käytetyistä kuivikemateriaaleista noin 90 prosenttia on turvetta. Broilereille on vaikea löytää sellaista turvetta korvaavaa kuiviketta, jolla voidaan turvata lintujen hyvä jalkaterveys ja antibioottivapaa tuotanto.

Broileritilalla kuiviketurvetta kuluu keskimäärin hieman alle 600 kuutiometriä vuodessa. Koko maan yhteenlaskettu tuotantopolven broilereiden kasvatuksessa kuluva turpeen määrä on noin 98 000 kuutiometriä vuodessa. Kun mukaan lasketaan myös muu siipikarjatuotanto, vuotuinen kuiviketurpeen käyttömäärä on noin 120 000 kuutiometriä.

Kutteria ja sahanpurua käytetään jonkin verran siipikarjalla, lähinnä munintakanaloissa. Lähitulevaisuudessa myös näiden materiaalien saatavuuden ennustetaan heikkenevän. Lisäksi kilpailun kiristyminen on näkynyt kohonneina hintoina.

Kuivikkeiden kehitys vaatii aikaa

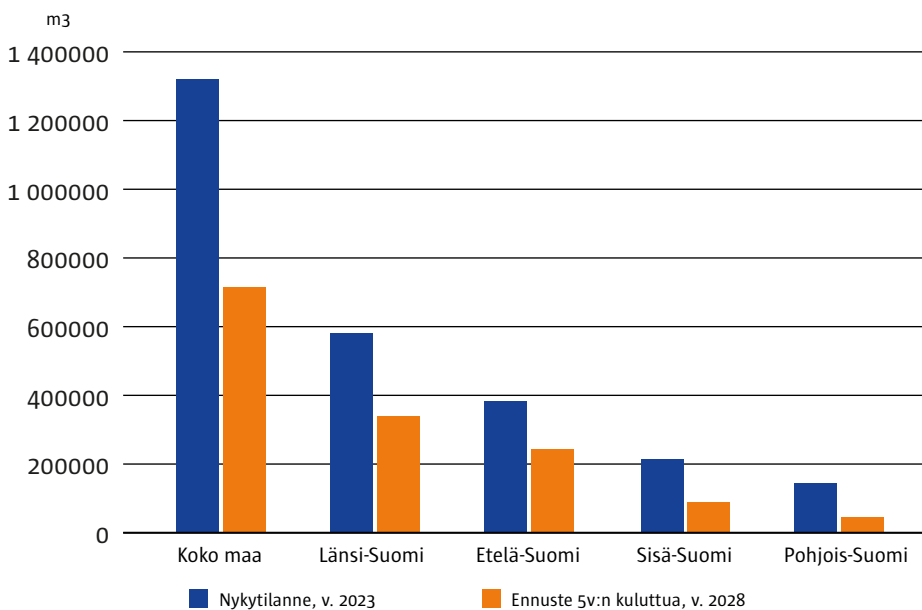
Siipikarjalle sopivia uusia kuivikemateriaaleja etsitään ja eri materiaaleista tehtyjä seoksia kehitetään koko ajan.

Ominaisuuksiltaan turvetta muistuttavaa rahkasammalta on testattu hyvin tuloksin broilereiden kuivikkeena. Sen korjuu ja kuivaus vaativat kuitenkin vielä kehittämistä.

Puukuitu on uudentyyppinen materiaali, jonka kaupallinen tuotanto on vasta käynnistynyt. Puukuitu on peräisin sahateollisuuden sivuvirroista, ja sitä jatkojalostetaan kuivikkeeksi soveltuvaksi tuotteeksi. Ominaisuuksiltaan puukuitu on kevyttä. Sitä myydään sellaisenaan ja muihin materiaaleihin, lähinnä turpeeseen ja suobiomasoihin, sekoitettuna.

Uusien kuivikemateriaalien kehittäminen, tuottaminen ja markkinoille saattaminen on pitkäjänteistä työtä. Ajallisesti se tarkoittaa jopa 5–10 vuotta. Siksi nykyisten kuivikemateriaalien, erityisesti kuiviketurpeen saatavuus tulee turvata siihen asti, kunnes korvaavia vaihtoehtoja on aidosti saatavilla. Tällä turvataan, ettei kotieläintuotantoa

KUVA 1. KUIVIKETURPEEN TÄMÄNHETKISET MÄÄRÄT JA ARVIOIDUT KEHITYSNÄKYMÄT VIIDEN VUODEN PÄÄHÄN

ja sen seurauksena elintarviketeollisuutta jouduta kuivikepulan takia ajamaan alas.

Jotta investointeja kuivikemateriaalien tuottamiseksi syntyy, tarvitaan kannustimia esimerkiksi investointitukien muodossa. Lisäksi tarvitaan innovaatioita ja tutkimusta uusien ratkaisujen tuottamiseksi sekä yrittyspuolelta rohkeita avauksia lähteä panostamaan tuotantoon.

Kuiviketurpeen saatavuus tulee turvata siihen asti, kunnes korvaavia vaihtoehtoja on aidosti saatavilla.

Tiekartta kuivikehuollon avuksi

Yhteisten suuntaviivojen löytäminen ja tahotilta turvata kuivikehuolto ovat keskeisiä asioita, joihin tarvitaan laaja-alaista näkemystä ja hyvää vuorovaikutusta. Edellytyksenä on entistä tiiviimpi yhteistyö kuivike-tuotannon ja kotieläintuotannon toimijoiden kesken.

Mikäli ennusteet toteutuvat, muutosvauhti kuivikemarkkinoilla on nopea ja ratkaisuja tarvitaan muutoksiin sopeutukseksi. Yksi ratkaisu voisi olla alan toimijoiden kesken laadittava kuivikehuollon tiekartta, jossa esitetään konkreettiset lyhyen ja pitkän aikavälin suunnitelmat kestävän kuivikehuollon turvaamiseksi.

Selvityksen toimeksiantajana toimi MTK. Muut mukana olevat yhdistykset olivat Bioenergia ry, Maitovaltuuskunta, Maitoyrittäjät ry, Pihvikarjaliitto ry ja Suomen Broileryhdistys ry. Kaikki edellä mainitut osallistuivat selvitykseen rahoitukseen yhdessä Luken kanssa.